

Sammendrag

Denne bacheloroppgaven handler om hvordan barnehagepersonalet kan legge til rette for en trygg tilvenning ved barnehageoppstart. Vi benyttet oss av kvalitativt intervju, for å få beskrivelser på hvordan informantene praktiserte tilvenningen på sine avdelinger. Vi fant at de to barnehagene vi intervjuet hadde mye kunnskap om tilvenning, og at de anvendte teorien i praksis under tilvenningsperioden. Informantene hadde fokus på at de skulle være det John Bowlby kaller en “trygg base” for barna. Dette er noe vi ser er svært viktig innenfor tilknytning, og som ligger til grunn for at barn skal få en trygg tilvenning ved barnehageoppstart. Det mest sentrale vi har funnet ut gjennom denne oppgaven, er at for å kunne gi de yngste barna en trygg tilvenning ved barnehageoppstart, må man ha kunnskap om tilvenning og tilknytning for de yngste. Videre må man også ha evnen til å anvende denne kunnskapen i praksis sammen med barna og omsorgspersonene.

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	4
1.1. Aktualisering av tema og problemstilling.....	4
1.2 Begrepsavklaring.....	4
1.3 Oppgavens oppbygging.....	5
2. Teori	6
2.1 Tilknytningsteori.....	6
2.2. Primærkontakt.....	7
2.3. Tilvenning til barnehagen	8
2.3.1 Overgangsobjekt.....	10
2.3.2 Barnehage-hjem samarbeid	11
2.3.3 Barnehage-hjem samarbeid i forkant av barnehageoppstarten.....	11
2.3.4 Barnehage-hjem samarbeid underveis i tilvenningsperioden	12
3. Metode	13
3.1 Kvalitativ metode	13
3.3 Intervju som metode	13
3.4 Informanter.....	14
3.5 Analyse av funn.....	15
3.6 Forskningsetikk	16
4. Presentasjon av funn	17
4.1 Tilknytning	17
4.1.1 Trygg tilknytning	17
4.1.2 trygg base.....	17
4.2 Tilvenning	18
4.2.1 Syn på tilvenning.....	18
4.2.2 Strukturelle rammer	19
4.3 Primærkontakt	20
4.4 Overgangsobjekt.....	21
4.4.1 Bruken av overgangsobjekter.....	21
4.4.2 "mitt hus"	21
4.5 Barnehage-hjem samarbeid.....	22
4.5.1 Barnehage-hjem samarbeid i forkant av barnehageoppstarten.....	22
4.5.2 Barnehage-hjem samarbeid underveis i tilvenningsperioden	22
4.5.3 Omsorgspersonenes medvirkning under tilvenningen	23
5. Drøfting.....	24
5.1 Tilknytning og primærkontakt.....	24
5.2 Tilvenning	26
5.3 Overgangsobjekt.....	28
5.3.1. Bruken av overgangsobjekter.....	28
5.3.2. «Huset mitt» - et overgangsobjekt	29
5.4 Barnehage-hjem samarbeid.....	30

6. Avslutning.....	33
7. Litteraturliste.....	34
8. Vedlegg 1 – intervjuguide.....	36

1. Innledning

1.1. Aktualisering av tema og problemstilling

I Norge går 83,5 % av alle barn mellom ett og to år i barnehagen (Statistisk sentralbyrå (SSB), 2019). Med et så stort antall små barn i barnehagen blir det desto viktigere med kunnskap om tilknytning og hvordan man kan sikre at barn får en trygg og god start i barnehagen. I rammeplanen står det at: “Når barnet begynner i barnehagen, skal personalet sørge for tett oppfølging den første tiden, slik at barnet kan oppleve tilhørighet og trygghet til å leke, utforske og lære” (kunnskapsdepartementet (KD), 2017). For å oppleve denne tryggheten trenger barna en god tilvenningsperiode og en voksen som de kan knytte seg til, en primærkontakt. Primærkontaktens oppgave er å integrere barna i barnehagehverdagen, og få dem til å føle seg trygg i den nye tilværelsen.

De yngste barna kan på mange måter ses på som ekstra sårbare, derfor er det viktig å sikre at overgangen fra hjemmet til barnehage blir så trygg og god som mulig (Abrahamsen, 2014, s.83). Tilvenning er et tema det ikke har vært så veldig stort fokus på i bachelorutdanningen vår, vi hadde derfor et ønske om å lære enda mer om dette. Vi har derfor valgt å skrive om tilvenning hos de yngste barna fordi vi synes at dette temaet er veldig interessant og viktig. Vår problemstilling blir derfor: *“Hvordan kan barnehagepersonalet legge til rette for en trygg tilvenning ved barnehageoppstart?”*

1.2 Begrepsavklaring

Vi har i denne oppgaven valgt å bruke begrepet *trygg* i forbindelse med tilvenning og tilknytning, da dette er en god beskrivelse på hva man ønsker at en tilvenning og tilknytningsrelasjon skal være for de yngste barna ved oppstart i barnehagen. I følge Drugli (2018, s.13) er det to sider ved tilknytningen som skal til for at den blir trygg. For det første må personalet være som en “trygg havn”, altså at barnet får hjelp til å regulere sine følelser når det trenger omsorg eller trøst. For det andre må personalet ha en funksjon som en “trygg base”, slik at barnet får utforske og utvikle sin selvstendighet. Man kan tolke det slik; for at en tilvenning skal bli trygg, må man jobbe med den trygge tilknytningen, slik at barnet vil bli tryggere på personalet under tilvenningsperioden.

I problemstillingen bruker vi begrepet tilvenning. Tilvenning beskriver den viktige perioden hvor barna skal bli kjent med barnehagen og barnehagepersonalet. Abrahamsen (2014, s.83) omtaler tilvenningen som en sårbar periode for de yngste barna, videre hevder hun at det er viktig at barnehagepersonalet fokuserer på samspillet med barn - voksen, slik at man kan bli den andre trygge basen for dem.

I denne besvarelsen har vi valgt å bruke begrepet *barnehagepersonalet* eller personalet om de ansatte i barnehagen, dette inkluderer alle stillinger som er representert på en avdeling, slik som pedagogisk medarbeider, barne- og ungdomsarbeider og pedagogisk leder. Vi har også valgt å fokusere på barnehageoppstart i vår oppgave, og vi har begrenset det til ett og toåringer, fordi det er i denne aldersgruppen de fleste barn begynner i barnehagen.

1.3 Oppgavens oppbygging

I innledningen har vi skrevet om bakgrunnen for problemstillingen vår og hvorfor tilvenning er et viktig tema. Deretter blir problemstillingen for oppgaven presentert. Vi har også valgt å ha med en egen begrepsavklaring for at leseren skal få en bedre forståelse for hva oppgaven handler om, og en begrunnelse for hvorfor vi valgte å bruke de ulike begrepene. I teoridelen trekker vi frem relevant teori for å belyse problemstillingen vår, noen av de sentrale teoretikerne vi har brukt er Bowlby, Abrahamsen, Drugli og Winnicott. I metoddelen presenterer kvalitativ metode, hvordan vi valgte ut informantene våre, samt de forskningsetiske retningslinjene man må forholde seg til. Etter metoddelen presenteres det sentrale funn fra intervjuene våre, og i drøftingsdelen tar vi for oss funnene og drøfter dem i lys av teorien fra teoridelen. Avslutningsvis oppsummerer vi og ser på sammenhenger mellom de ulike delene i oppgaven.

2. Teori

2.1 Tilknytningsteori

Når barnet starter i barnehagen for første gang, har barnet allerede fått en tilknytning til sine omsorgspersoner. Det er kvaliteten på omsorgen som omsorgspersonene gir barnet og kjennetegnene ved deres samspill, som vil påvirke kvaliteten på tilknytningen, altså om tilknytningen blir trygg eller utrygg (Smith, 2002, s. 15). Det er barnets erfaringer ved separasjon og gjenforening, samt kvaliteten på omsorgen fra omsorgspersonene, som vil føre til at barnet utvikler en trygg eller utrygg tilknytning til sine omsorgspersoner. Et kjennetegn på at barnet har en trygg tilknytning til sine omsorgspersoner, er at det bruker dem som en ”trygg base” når det møter på noe som kan være vanskelig eller utrygt (Smith, 2002, s. 18). Bowlby (referert i Abrahamsen, 2010, s.36) betegnet den “trygge basen” som en følelsesmessig beredskap, og er utgangspunktet for utforskning og lek hos barna. Bowlby påpekte hvor viktig det var for omsorgspersonene å være oppmerksom med blikket. Barna kan da utforske og være i lek, men samtidig ha muligheten til å trekke seg tilbake til omsorgspersonen for følelsesmessig kontakt, bli trøstet eller beroliget.

Drugli (2010, s.22) hevder at det finnes tre ulike former for utrygg tilknytning, disse er; avvisende tilknytningsstil, ambivalent tilknytningsstil og desorganisert tilknytningsstil. Det viser seg at barn som har en trygg tilknytning til sine omsorgspersoner, har lettere for å gå inn i nye relasjoner, og er mer sosialt kompetente, enn barn med utrygg tilknytningsstil. Hvert enkelt barn i barnehagen vil ha sin subjektive opplevelse av trygghet, som kan ses i sammenheng med samspillshistoriene og oppveksten det har hatt. I følge Drugli (2017, s. 48) vil barnet gjennom samspill med tilknytningspersonene etablere “indre arbeidsmodeller” om seg selv og andre mennesker, og hvordan samspillet fungerer. Disse indre arbeidsmodellene kan virke positivt eller negativt inn på barnets liv. Videre forklarer Drugli (s.49) at de indre arbeidsmodellene er påvirket av de erfaringene barnet har fått i samspill med sine omsorgspersoner. Barn som har omsorgspersoner som ser dem, gir dem trøst og responderer på barnets signaler, vil oppleve å ha positive indre arbeidsmodeller, mens barn som opplever at omsorgspersonene ikke trøster dem når de trenger det og ikke er der for dem psykisk, vil utvikle negative indre arbeidsmodeller. I følge Abrahamsen (2015, s. 59) har hvert enkelt barn ulike forutsetninger, men de trenger alle den” trygge basen” hos personalet i barnehagen, for å kunne stabiliseres følelsesmessig og videre for å

få et godt utbytte av tiden i barnehagen. I følge Drugli (2017, s.49) vil barn kunne endre de indre arbeidsmodellene når de får nye samspillserfaringer med nye personer. Videre forklarer hun at hvis et barn som har fått negative indre arbeidsmodeller møter en voksen i barnehagen som møter barnet på en positiv og sensitiv måte, vil dette kunne erstatte eller endre de negative indre arbeidsmodellene til barnet.

I følge Abrahamsen (2015, s.123) vil alle begynnelser og avslutninger ha stor betydning for barnet, og det vil være viktig å forberede barnet så godt man kan til disse overgangene. Tilknytningsatferden, altså den trygge eller utrygge tilknytningen barnet har til en gitt omsorgsperson, vil i mange tilfeller kunne forsterkes av nye begynnelser, overganger og avslutninger. Dersom personalet er bevisst på dette, og klarer å se tilknytningsatferden til barnet i lys av teori, vil det gjøre at personalet stiller sterkere til å kunne møte barna slik barna trenger det. Når personalet mestrer å tolke barnets signaler, vil de kunne trygge og berolige barnet, og barnet vil oppleve å bli forstått (Abrahamsen, 2015, s.123). Drugli (2018, s.13) påpeker at forskning viser at dersom man legger til rette for at de yngste barna skal knytte seg til personalet ved oppstart, så vil de det.

For å jobbe med tilknytning med ettåringene, hevder Broberg (2014, s.59) at man er nødt til å fokusere på de følelsesmessige relasjonene, og den psykiske og fysiske tilgjengeligheten man har til barnet. Drugli (2017) hevder at om det skal kunne kalles en relasjon må forholdet være preget av kommunikasjon og samspill fra begge parter. Barnet vil gjennom dette samspillet utvikle en forståelse for hvordan den ansatte vil reagere og handle når de er sammen. Man vil oppfatte om dette er en person som har forståelse og som klarer å tolke barnets signaler, eller om det er en person man ikke skal forvente noe av. For å oppnå en god relasjon, må man mestre å møte barnet på dets premisser, og jobbe for å oppnå et gjensidig samspill (Drugli, 2017, s.143-144). I følge Broberg (2014, s.59) viser funnene om tilknytning at det er et stort behov for at barna får tildelt primærkontakt ved barnehageoppstart.

2.2.Primærkontakt

Primærkontakten vil kunne bli den trygge basen for barnet, noe Bowlby hevder at er essensielt for tilknytningen (Broberg et.al.,2014, s.43). Det er tilknytningspersonene til barnet som vil kunne greie å regulere barnets følelser, noe som er viktig for at barnet skal

få en følelse av trygghet (Drugli, 2017, s.44) . Videre forklarer Drugli at tilknytningspersonene vil fungere som en psykologisk ladestasjon som barnet kan gå til og fra. En god forklaring på hva en primærkontakt er, står beskrevet i rammeplanen fra 1996; “Primærkontakten er til stede når barnet kommer og tar i mot barn og foreldre. Han/hun har ansvaret for at barnet følges tett opp daglig i tilvenningsperioden og at overgangen fra hjemmet til barnehagen ikke oppleves som et brudd, men som en utvidelse av mulighetene for kontakt og nye erfaringer” (Barne- og familiedepartementet). Alle faste i personalgruppen kan være primærkontakt for nye barn, men det er den pedagogiske lederen som bestemmer hvem som får denne viktige rollen (Fagereng, 2015, s.48). Det kan skje at barn ikke knytter seg til den utdelte primærkontakten, men med noen av de andre på avdelingen, dette må respekteres - barns beste er alltid det viktigste (Fagereng, 2015, s.50).

Fagereng (2015) presiserer at primærkontakten ikke bør ha for mange barn om gangen. Dette begrunner hun med at om en har få barn kan en sette av god tid til hvert barn og sikre at de får en trygg og myk start med primærkontakten sin. Målet er at primærkontakten skal bli barnas trygge base, slik at det blir lettere for barnet når det skal skilles fra omsorgspersonene. “Primærkontaktens oppgaver er å ta i mot, bli kjent med, berolige og være nær, omsorgsfull og nysgjerrig” (Fagereng, 2015, s.49).

2.3. Tilvenning til barnehagen

I følge Broberg (2014) har tilvenningen tre formål. Det første målet er at barnet skal bli vandt til barnehagens miljø. Det andre målet er at barnet skal få minst en trygg tilknytning til en ansatt på barnets avdeling, her skal den trygge tilknytningen fungere som en erstatning for barnets omsorgspersoner. Det tredje målet med tilvenningen er at barnet skal klare seg i barnehagen uten at omsorgspersonene er til stede, primærkontakten vil her fungere som en stedfortreder. (Broberg, 2014, s.131). Når en ettåring eller toåring starter i barnehagen for første gang er det viktig å forberede barnet på hva som skal skje i god tid, derfor kan det være viktig å snakke med barnet om det som skal skje om og om igjen. Omsorgspersonenes og barnehagepersonalets rolle, er å hjelpe barna til å best mulig håndtere små mengder engstelse og ubehag. Dette gjør vi gjennom det Winnicott (referert i Abrahamsen 2010, s. 33) kaller “the world in small doses”, altså at vi gir barna verdenen i små doser. Winnicott hevder også at barnets første opplevelse av å være alene, må skje i nærvær av mamma/pappa eller en annen kjent person. I følge Abrahamsen (2015, s.59)

trenger barna en bli-kjent-periode hvor de kan bli kjent med personalet på avdelingen, som i følge Winnicott må skje i nærvær av en omsorgsperson. Han hevder også at for at barna skal kunne bli trygge i barnehagen, må de også se at omsorgspersonene deres er komfortable. Barna leser ansiktsuttrykkene til omsorgspersonene sine og ser hvordan de opplever situasjonen, og tar etter dem.

Det finnes flere måter å organisere tilvenningsperioden på, "Jåttå-modellen" er en av dem. I følge Drugli (2017, s. 136) går Jåttå-modellen ut på at omsorgspersonene er i barnehagen sammen med barnet den første uken, men dette kan endres om noe tilsier at barnet trenger lenger eller mindre tilvenning. Drugli forklarer at gjennom et møte skal omsorgspersonene få informasjon om tilknytningsteori i forkant av tilvenningen. De dagene omsorgspersonene er tilstede i barnehagen, skal de delta aktivt i de hverdagslige rutineene, og de skal være tilstede både for sine barn og de andre barna. Videre forklarer hun at under tilvenningen er det tre barn som starter om gangen, dette begrunnes ved at barnehagepersonalet og omsorgspersoner skal lettere kunne bli kjent med hverandre. Det skal i slutten av tilvenningen gjennomføres en evaluering av barnehageoppstarten, denne skal både personalet i barnehagen og omsorgspersonene svare på. En undersøkelse om tilvenning, der 48% av alle barnehagene i Norge deltok, viser at det kun er 5% av barnehagene som gjennomfører en ukes tilvenning, rundt 50% svarte at de hadde tre dagers tilvenning som fast ordning og 40% oppga at de hadde en ordning der de så an barnets behov for foreldrenes tilstedeværelse. Halvparten av de med fleksibel tilvenning oppga likevel at foreldrene var tilstede tre dager, selv om de var åpne for endring (Drugli, 2017, s.133).

I følge Broberg (2014, s.131) har tilvenningen tre formål. Det første målet er at barnet skal bli vandt til barnehagens miljø. Det andre målet er at barnet skal få minst en trygg tilknytning til en ansatt på barnets avdeling, her skal den trygge tilknytningen fungere som en erstatning for barnets omsorgspersoner. Det tredje målet med tilvenningen er at barnet skal klare seg i barnehagen uten at omsorgspersonene er til stede, primærkontakten vil her fungere som en stedfortreder.

Abrahamsen (2010, s.33) hevder at man ofte kan se blant omsorgspersonene, at de har hastverk eller er overbeskyttende. Hun påpeker at dersom omsorgspersonene har hastverk i bringesituasjonene, og i forhold til hvor mange dager man skal gjennomføre

tilvenningsperioden, så vil det ofte føre til et tilbakeslag etter en viss tid. En hurtig tilvenningsperiode vil for de fleste ettåringer kreve for mye av dem med tanke på hvilket modenhetstrinn de er på. De vil gjerne klare å holde sin psykiske balanse en stund, men den følelsesmessige byrden og barnets oppfattelse om at det å bli sendt i barnehagen vil fortsette, vil til slutt gå over barnets toleransegrense. Dette vil kunne skade lekutviklingen og utforskningen til barnet. Barnet begynner raskere å gråte, er mer sårbart og er vanskeligere å trøste. Ofte vil et slikt barn beskytte seg selv ved å alltid være i nærheten av en voksen. Bowlby (referert i Abrahamsen, 2010, s.33) hevder at om slik oppførsel fra barnets side vedvarer, kan det føre til at personale med for lite forståelse og kunnskap om tilknytningsatferd vil bli utålmodige og avvise barnet

Når personalet i barnehagen har et syn på barna som en meningsskapende person man må ta hensyn til, fører det til at personalet tilpasser avdelingen til barnas intensjoner, erfaringer, interesser og behov. Dette synet innebærer at man er åpne for det barna kommuniserer med ord og kroppsspråk, og at barnas uttrykk, får være med å påvirke den pedagogiske virksomheten. Et eksempel på dette er at om et barn har et spesielt behov for hvilestunden, så forsøker personalet å tilrettelegge for dette (Johansson, 2016, s. 59).

2.3.1 Overgangsobjekt

Abrahamsen (2014, s.75) viser til Winnicotts teori om overgangsobjekter. Winnicott sin teori går ut på at dersom et barn skal klare seg gjennom en hel barnehagedag, må de klare å holde på de “indre bildene” av omsorgspersonene. Typiske overgangsobjekt kan være kosedyr, smokk, leketøy eller noe annet som minner barna om hjemmet, Abrahamsen (2010) hevder også at matboksen kan være et overgangsobjekt. Videre skriver Abrahamsen at gjenstandene hjemmefra får en *evokativ funksjon*, som vil si at de vekker minner til live hos barna. Winnicott hevder at “overgangsobjektene fungerer som symboler på den kroppslige nærheten de har opplevd sammen med omsorgspersonene som har sin spesielle lukt, smak og berøringsopplevelse” (Fagereng, 2015, s.27). Winnicott understreker også at barna selv må finne sine overgangsobjekter, men vi som voksne kan legge til rette for bruken av dem. Det er ikke overgangsobjektene i seg selv som er det viktigste, det er hvordan barnet velger å bruke det i forbindelse med å bli mer selvstendig (Abrahamsen, 2015, s.141). De yngste barna i barnehagen kan i

overgangssituasjoner finne trøst og indre ro ved bruk av overgangsobjekt. Det er til stor hjelp for barnet, for eksempel om barnet skal ha hvilestund, savner omsorgspersonene sine eller har det vanskelig (Abrahamsen, 2014, s. 76).

Et annet overgangsobjekt som man ofte finner i barnehager i dag er “huset mitt”. I følge Fagereng (2015, s.27) opplyser personalet omsorgspersonene om dette, slik at de kan ta med seg bilder av barnet, mor og far, søken, husdyr, favorittleker, besteforeldre eller andre mennesker barnet er glad i. Hun forklarer at det finnes ulike måter å lage dette huset på, men det som er viktig å huske på er at det må henge i barnets høyde, slik at barnet har god tilgang på det. Videre hevder Fagereng at “huset mitt” representerer barnets trygge base, og det kan være til hjelp hvis barna trenger trøst, eller bare savner familien sin

2.3.2 Barnehage-hjem samarbeid

I følge Glaser (2018, s.17) er det viktig at barnehagepersonalet anerkjenner at omsorgspersonene er forskjellige, og at de er ressurser for barna sine, dette er også grunnleggende for et godt barnehage-hjem samarbeid¹. Hvis barnehagepersonalet klarer å ha en slik holdning overfor omsorgspersonene, kan de vanskelige samtale bli lettere å håndtere. Det er også viktig å ha et godt barnehage-hjem samarbeid med tanke på barna, når omsorgspersonene opplever at samarbeidet med barnehagen går bra, vil dette påvirke barnets trivsel og utvikling positivt (Glaser, 2018, s.69).

2.3.3 Barnehage-hjem samarbeid i forkant av barnehageoppstarten

I følge Fagereng (2015, s.88) har de fleste barnehager oppstartsamtaler med omsorgspersonene i løpet av de første dagene i tilvenningsperioden. Videre sier hun at hensikten med en oppstartsamtale er at den pedagogiske lederen skal få nyttig informasjon om barnet slik at det blir lettere å bli bedre kjent med barnet. Drugli (2017, s. 138) beskriver noen faktorer som kan øke sjansen for en god tilvenningsperiode for de yngste barna i barnehagen. Hun mener at foreldremøte før barnet begynner i

¹ Vi har valgt å omtale “foreldresamarbeid” som barnehage-hjem samarbeid, da det ikke er gitt at alle barn har foreldre. Vi har også, på grunn av dette, valgt å bruke begrepet omsorgspersoner i stedet for foreldre.

barnehagen, og at omsorgspersonene får god skriftlig informasjon er enkle grep som vil gjøre omsorgspersonene trygge, noe som også er positivt for barna. Drugli påpeker også at det er viktig å gi foreldrene informasjon om hvor viktige de er under tilvenningsperioden, og hva som er deres rolle. Videre forklarer hun at det kan virke positivt for barna at de får bilder av personalet og barnehagen før de begynner, og at de har bilder av familien, kjæledyr osv. i barnehagen når de begynner.

2.3.4 Barnehage-hjem samarbeid underveis i tilvenningsperioden

I følge Drugli (2018, s. 17) er et godt barnehage-hjem samarbeid svært viktig, spesielt for de barna som har lange dager i barnehagen. Samarbeidet mellom omsorgspersoner og personale kan føre til at barnet får en bedre utvikling blant annet sosialt og læringsmessig. Det er grunnleggende at personalet og omsorgspersonene kommuniserer både ved levering og henting i barnehagen, da dette gir gode muligheter til å bli bedre kjent og til å prate om hvordan det går med barnet. Videre forklarer Drugli at studier også har vist at når man har et tett barnehage-hjem samarbeid, blir relasjonen til barnet forsterket, både for omsorgspersonene og personalet. For å kunne forstå barnet best mulig er det sentralt at omsorgspersonene og personalet ber om og utveksler informasjon, slik at man kan forstå barnets behov både i barnehagen og hjemme. (Drugli, 2018, s.17).

Det er en stor overgang for barnet å begynne i barnehagen, derfor vil det komme godt med å ha gode rutiner for hvordan tilvenningsperioden skal gjennomføres.

Barnehagepersonalet har som oppgave å gi god informasjon til omsorgspersonene, men det viktigste er å vise interesse for barnet og omsorgspersonene. (Glaser, 2018, s.70). I rammeplanen står det blant annet at: "samarbeidet skal sikre at foreldrene får medvirke til den individuelle tilretteleggingen av tilbudet" (KD 2017). Medvirkning i barnehagesammenheng innebærer at omsorgspersonene har rett til å bli tatt på alvor, rett til å delta og at de kan bidra til endringer. (Glaser, 2018, s.25)

3. Metode

“En metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener formålet, hører med i arsenalet av metoder” (Vilhelm Aubert, 1985, s. 196, i Dalland). Vitenskapelig metode er en måte å få svar på ulike spørsmål knyttet til forskning. En del av den empiriske forskningen er å samle inn, analyserer og tolke data (Bergsland & Jæger, 2018, s.66).

I følge Dalland (2017, s.51) er metoden viktig for å fremskaffe eller etterprøve kunnskap. Det finnes ulike metoder man kan bruke for å samle inn data, to av dem er kvantitativ og kvalitativ metode. Hvilke av disse to metodene man bruker er avhengig av hva man ønsker å undersøke. Vi har i denne oppgaven tatt i bruk kvalitativ metode. Kvalitativ metode brukes for å oppdage opplevelser og meninger som ikke er målbare, i motsetning til kvantitativ metode, som gir data i form av målbare enheter (Dalland, 2017 s.52)

3.1 Kvalitativ metode

Den kvalitative forskningen er basert på mange ulike former for innsamlingsmetoder, slik som observasjon, samtaler og/eller intervju. Et viktig mål med denne metoden er å kunne tolke en gitt situasjon, gjennom for eksempel intervju med en person som jobber i barnehagen. (Dalland, 2017 s.52). For å få innsyn i hvordan personalet i barnehagen legger til rette for en trygg tilvenning, valgte vi å bruke kvalitativ metode. Det finnes flere kvalitative metoder å velge mellom, men vi valgte å bruke intervju. Observasjon kunne også vært interessant, men i og med at tilvenningen ofte utføres i august så var ikke dette aktuelt for oss. Ved bruk av intervju som metode kunne vi lettere få frem nyanserte beskrivelser fra informantenes erfaringer med tilvenningsperioden (Dalland, 2017, s.68).

3.3 Intervju som metode

I følge Bergsland & Jæger (2018, s.70) er hovedpunktene i et intervju å besvare spørsmålene *Hva, hvorfor og hvordan*, det er også viktig å ha god kunnskap om temaet slik at en stiller relevante spørsmål.

Vi brukte semistrukturert intervju, som er den vanligste formen for intervju innenfor kvalitativ metode. Et semistrukturert intervjuet kjennetegnes av at man benytter en intervjuguide som utgangspunkt for samtalen, dette gir forskeren mulighet til å tilpasse intervjuet. Et semistrukturert intervju er et mindre strukturert intervju, og det er derfor mulig å bevege seg frem og tilbake i intervjuguiden. (Bergsland & Jæger, 2018, s.71). Gjennom å benytte semistrukturert intervju ble situasjonen mer preget av dialog, enn om vi hadde valgt strukturert intervju. Dersom en informant kom med et interessant funn, hadde vi muligheten til å stille oppfølgende spørsmål, for å få enda bedre beskrivelser.

Vi gjennomførte intervjuene i informantenes arbeidstid, på deres arbeidsplass. I forkant av intervjuene sendte vi informantene våre et samtykkeskjema, og alle informantene hadde lest og signert disse når vi møtte dem til intervjuet. I begge barnehagene fikk vi låne et grupperom, slik at intervjuene foregikk uforstyrret. Vi startet intervjuene med å først introdusere hovedtemaet for vår oppgave, som er “Trygg tilvenning”. Etter en liten introduksjon, gikk vi gjennom spørsmålene som vi hadde forberedt i en intervjuguide. I følge Løkken & Søbstad (2017, s. 108) inneholder intervjuguiden spørsmål eller temaer som er uttenkt på forhånd, derfor kan den brukes som en ramme for samtalen. Videre skriver Løkken & Søbstad at ved å bruke en intervjuguide står du åpen til å endre på rekkefølgen av spørsmålene, slik som det er naturlig, og en kan stille oppfølgings spørsmål. Intervjuguiden vår var delt inn etter ulike tema, med tilhørende spørsmål. Ved å gjøre det på denne måten, var det videre lettere for oss å kategorisere våre funn. Kategoriene i intervjuguiden vår var derfor: Tilknytning, tilvenning, primærkontakt, overgangsobjekter og barnehage-hjem samarbeid.

3.4 Informanter

I følge Dalland (2017, s. 74) kan vi velge mellom å ta et strategisk valg eller et tilfeldig utvalg av intervjupersoner. Vi valgte å ta et strategisk valg, fordi det var sentralt for vår oppgave at informantene hadde relevant bakgrunn og kunnskap om de yngste barna i barnehagen, slik at det teoretiske grunnlaget ble sikret. Vi har intervjuet fire personer fra to ulike barnehager, en barne- og ungdomsarbeider og en pedagogisk leder fra hver

barnehage. Ved å gjøre det på denne måten, fikk vi ulike perspektiv på hvordan de utførte tilvenningen på de ulike avdelingene.

I følge Bergsland & Jæger (2018, s. 85) medfører konfidensialitet at man ikke skal avsløre deltakernes identitet, derfor er det viktig å anonymisere intervjupersonene i oppgaven. Vi har derfor valgt å bruke fiktive navn på barnehagene og informantene; Anette er pedagogisk leder og Anne er barne- og ungdomsarbeider i Anker barnehage. Beate er pedagogisk leder og Birgitte er barne- og ungdomsarbeider i Blomsten barnehage. Informantene har 3-16 års erfaring fra arbeid i barnehage.

3.5 Analyse av funn

Dalland (2017, s 68) skriver om hvordan man under et kvalitativt intervju vil ha som formål å få så nyanserte beskrivelser av gitte situasjoner som mulig. Med tanke på dette valgte vi å presentere funnene våre mest mulig gjennom meningsfortetting i stedet for direkte sitat. Vi opplevde at ved å benytte denne metoden fikk vi gitt en enda mer detaljert beskrivelse på hvordan intervjupersonene svarte på våre spørsmål. Under et intervju blir man, i følge Dalland (2017, s 67), nødt til å tolke intervjupersonen, gjennom blant annet kroppsspråk og tonefall. Bruk av direkte sitat ville ikke gitt oss samme mulighet til å tolke helheten i svarene. Vi hadde heller ikke mulighet til å bruke lydopptak, ettersom Norsk senter for forskningsdata hadde lang behandlingstid. Uten bruk av lydopptak var det derfor vanskelig å få med oss nøyaktig alt informantene sa.

Teoridelen var det første vi begynte å skrive, og vi tok utgangspunkt i denne teorien når vi skulle finne kategorier og spørsmål til intervjuguiden. Underveis som vi fant teori til oppgaven skrev vi ned spørsmål og begreper som kunne være relevante til problemstillingen og intervjuguiden. Når vi var ferdig å skrive teoridelen var det veldig tydelig hvilke kategorier vi skulle velge, i og med at i all faglitteraturen som vi leste gikk de samme begrepene igjen, det var tilvenning, tilknytning, primærkontakt og barnehage-hjem samarbeid. Disse ble da et utgangspunkt for kategoriene i intervjuguiden og i oppgaven.

3.6 Forskningsetikk

Etikk handler om å ta vurderinger på hva som er riktig og galt, i vårt tilfelle med hensyn til personalet og barnehagen (Dalland, 2017, s. 236). Innenfor forskningsetikk, må vi vurdere forskningen i forhold til samfunnets verdier og normer. Vurderinger må tas i alt fra valg av problemstilling og planlegging, til hvordan vi skal anvende resultatene vi får (Dalland, 2017 s 236).

En viktig del av forskningsetikken er behandlingen av personopplysninger, det er lovfestet at personopplysninger ikke skal bli krenket på noen som helst måte (Bergsland & Jæger, 2018, s.83). Det er vårt ansvar å bevare informantenes anonymitet, for mange vil det være en forutsetning for å delta, at man blir holdt anonym. For at datamaterialet skal være og forbli helt anonymt, er det viktig at vi er observante og bevisste. Det skal ikke gå an å identifisere informantene hverken direkte eller indirekte (Dalland, 2017, s.239) Dette har vi gjort ved å kategorisere informantene våre etter fiktive navn på personene og barnehagene.

I følge Bergsland & Jæger (2018, s.83) innebærer informert samtykke at informantene får informasjon om at undersøkelsen er frivillig og at de kan trekke seg når som helst. Dalland (2017, s.239) snakker også om at informantene må forstå betydningen av at det er frivillig å delta. Som tidligere nevnt sendte vi ut et informasjonsskriv til intervjupersonene, hvor vi informerte informantene om hvilke rettigheter de har, at alle opplysninger om dem blir anonymisert og temaet for oppgaven vår.

4. Presentasjon av funn

I denne delen av oppgaven vil vi presentere våre funn. Funnene som blir presentert vil prøve å svare på problemstillingen: “Hvordan kan barnehagepersonalet legge til rette for en trygg tilvenning ved barnehageoppstart?”. Funnene er delt inn i fem hovedkategorier, vi har også underkategorier til hver hovedkategori for å få en bedre struktur. De fem hovedkategoriene er: tilknytning, tilvenning, primærkontakt, overgangsobjekt og barnehage-hjem samarbeid.

4.1 Tilknytning

4.1.1 Trygg tilknytning

Anette i Anker barnehage mente at trygg tilknytning innebar at barna fikk tildelt en primærkontakt før de begynte i barnehagen, og at de kommer på besøksdag før oppstart og blir kjent med personalet og barna. Anette understreket at oppgavene som primærkontakten skal ha, er med på å bygge en trygg tilknytning. Beate i Blomsten barnehage påpekte at for å være en trygg tilknytningsperson må en ha god tid til barnet og ha evnen til å se den enkelte. Hun sa også at “som tilknytningsperson må du bli så godt kjent med barnet at du forstår hva barnet vil før det selv skjønner det”. Beate sa videre at det er viktig å se alle barna, ikke bare de som gjør mest utav seg. Birgitte i Blomsten barnehage så også på primærkontakten som en sentral del av tilknytningen, hun sa at det er viktig at én person har ansvar i begynnelsen, slik at omsorgspersonene føler seg trygge til å gå fra seg barnet.

4.1.2 trygg base

Anette og Anne fra Anker barnehage knyttet begrepet trygg base opp mot trygghetssirkelen. Anne sammenlignet trygg base med en ladestasjon, og beskriver den slik; “en ladestasjon er at du kan komme og sitte i fanget, få en god klem eller noe så enkelt som blikkontakt”. Anette sa at de hadde fått god opplæring i trygghetssirkelen og forklarte denne for omsorgspersonene under tilvenningsperioden. Hun mente også at du er blitt en trygg base når barna kommer til deg i sårbare situasjoner. Beate og Birgitte fra Blomsten barnehage forklarte at for å skape en trygg base må en være en sikker og

pålitelig voksen, slik at barnet føler at du er en trygg person som de kan komme til når de trenger det, og at du alltid må møte barna med åpne armer.

4.2 Tilvenning

4.2.1 Syn på tilvenning

Beate fra Blomsten barnehage så på tilvenning som en veldig sårbar og stressende situasjon for både barn og omsorgspersoner, og at det er en periode der man skal bli kjent med barna gjennom å observere dem i samspill med omsorgspersonene deres. Hun la stor vekt på at barna skal bli trygge og understreket at tilvenningsperioden vil se annerledes ut fra barn til barn, hun mente at med noen barn vil det gå fort, mens med andre vil det ta lenger tid. Birgitte fra blomsten barnehage så på tilvenningen som tidkrevende, der det er mye fokus på barn og omsorgspersoner. Hun hevdet at tilvenningen er like mye for omsorgspersonene, som for barna. Videre nevnte hun at det er mye fokus på at barna skal få det trygt på avdelingen, at de skal bli vandt med omgivelsene og komme inn i avdelingens dagsrytme. I Blomsten barnehage pleier de hvert år å ha tilvenning i hele august. Denne måneden er det mye fokus på dagsrytmen, med frokost og lunsj til samme tid hver dag slik at barna blir kjent med rutinene. De velger også bort arrangerte aktiviteter og møter i tilvenningsperioden. Anette fra Anker barnehage observerte hvordan omsorgspersonene gjorde ting hjemme, og ønsket å adoptere det så godt som mulig, slik at det ikke ble en for stor overgang for barnet. Videre fortalte hun at hun “fotfølgte” omsorgspersonene de tre første dagene av tilvenningen. Anette la vekt på å bli kjent med barn og omsorgspersoner, og å bygge relasjoner, slik at hun kunne møte barnets behov. Anette, Beate og Birgitte legger også mye vekt på omsorgspersonene under tilvenningen, og deres betydning for sitt barn. Anne fra Anker barnehage fokuserte på å bli kjent med barna, og definerte tilvenning som “å bli kjent, danne bånd og at man skaper en atmosfære som gjør at barna ønsker å komme til deg”. Hun mente at man må tolke og observere barna, for å kunne møte dem på deres følelser. I både Anker og Blomsten barnehage var hovedfokuset under tilvenningen å bli kjent med barnet. Under tilvenningsperioden i Anker barnehage tilpasset primærkontaktene pausene etter sine primærbarn, om “deres” barn våknet under pauseavviklingen så valgte de her å gå fra pausen, slik at de kunne være tilstede med barnet.

4.2.2 Strukturelle rammer

I forkant av hver tilvenningsperiode har både Anker og Blomsten barnehage et foreldremøte. Begge barnehagene praktiserte det slik at det kun er de pedagogiske lederne fra hver avdeling som deltar på disse møtene. De begrunnet det med at dette er lettere for omsorgspersonene å forholde seg til, og Beate fra blomsten barnehage synes også at det er lettere å gi ærlige svar når det kun er hun og omsorgspersonene til stede. På foreldremøtet fikk omsorgspersonene informasjon om barnehagen og barnehagehverdagen som barnet deres snart skulle bli en del av, og de fikk også muligheten til å stille spørsmål. Beate forklarte også omsorgspersonene hva som var forventet av dem og hva omsorgspersonene kunne forvente av personalet.

I forkant av tilvenningen har begge barnehagene to besøksdager for barna. I Anker barnehage fikk barna komme og leke med personalet og de andre barna, for å se hvordan de hadde det i barnehagen. I Blomsten barnehage inviterte de til sangsamlinger, to-tre ganger før de skulle starte tilvenningen, de mente at dette ville føre til en gradvis tilnærming. Begge barnehagene oppfordret også omsorgspersonene til å komme til barnehagen med barna for å leke i åpningstiden eller på ettermiddagen, slik at de kunne bli godt kjent med utearealet og personalet i barnehagen i forkant av oppstarten.

Begge barnehagene praktiserte den samme tilvenningsmodellen. De tre første dagene skulle omsorgspersonene være til stede hele perioden barnet var i barnehagen. Den fjerde dagen skulle omsorgspersonene trekke seg mer bort fra avdelingen, for eksempel etter frokost. Omsorgspersonene skulle være tilgjengelige om det var noe som oppstod, personalet strevde ikke med barnet om det for eksempel skulle være noen problemer med leggingen, da tilkalte de omsorgspersonene. Barnet ble normalt hentet etter det hadde hvilt, som oftest i rundt to tiden. Den femte dagen skulle barnet være i barnehagen fra rundt halv ni til halv to, men omsorgspersonene skulle fortsatt være tilgjengelige dersom noe skjedde. Begge barnehagene mente at man måtte se an om fem dager tilvenning var nok, og at i noen tilfeller ville barna trenge lenger tilvenning. Informantene fortalte likevel at det ofte var vanskelig å få til en lenger tilvenningsperiode i praksis, da begge omsorgspersonene ofte har jobber de er nødt til å gå til.

4.3 Primærkontakt

Alle informantene brukte primærkontakter i tilvenningsperioden, og informantene var enige i at primærkontaktene var viktige for at barna lettere skulle tilpasse seg barnehagehverdagen og bli trygge i den nye tilværelsen. I Anker barnehage har de ikke noe spesielt system på fordelingen av primærkontaktene, men om det skulle starte barn med spesielle behov, tilpasset de dette under fordelingen. I Blomsten barnehage så de det praktisk ut i fra alder, hvor mange barn som var igjen på avdelingen og hvem de kjente fra før av, de splittet for eksempel ikke tvillinger. Begge barnehagene fordelte det slik at hver primærkontakt hadde 3 barn hver. Anette fra Anker barnehage støttet dette opp med å forklare at de fordelte maks 3 barn på hver ansatt, for å sikre at hvert barn fikk den oppmerksomheten som det trenger, slik at de skulle få en trygg start i barnehagen. I Anker barnehage var de opptatt av at barna skulle få tildelt bilde av primærkontakten før de begynte i barnehagen, noe som ble gjort før sommeren, slik at de møtte et kjent ansikt når de begynte i barnehagen. De oppfordret også omsorgspersonene til å snakke om primærkontakten før de begynte i barnehagen. I Blomsten barnehage sendte de ikke ut bilder av primærkontakten i forkant, grunnen til dette var at det kunne oppstå endringer før oppstart.

Vi spurte informantene våre om de var åpne for å endre primærkontakten til barnet. Informantene i Anker barnehage mente at de aldri hadde hatt problemer med at et barn ikke fikk en tilknytning til sin primærkontakt, og påpekte at det var primærkontaktens ansvar at det skulle oppstå en tilknytning mellom primærkontakt og barn. I Blomsten barnehage var de åpne for bytting av primærkontakt. Beate svarte dette når vi spurte om endring av primærkontakt; “Av og til vil barnet bytte, det er vi åpne for men vi er veldig fokuserte på at det ikke skal være slik at de tre barna er mine og de tre barna er dine, for etter hvert skal alle barna være en gruppe og alle voksne skal være like trygge for dem”. Videre forklarte Beate at dette var best for barna, det hadde vært veldig sårbart om den personen som er primærkontakt for et barn hadde vært borte, og ingen av de andre voksne kunne vært til hjelp for barnet.

Alle informantene mente at i begynnelsen er det primærkontakten som skal ta barna i skift, ta seg av trøst, legge dem og spise med dem. Etterhvert som barna var blitt trygge på primærkontakten prøvde de å koble barna på de andre som jobber på avdeling, slik at de

kan blir en god nummer to eller tre. De mente at det var viktig at barna ble kjent med de andre etterhvert, slik at barna kan føle seg trygge når primærkontakten ikke er tilstede. I Blomsten barnehage påpekte de også at en viktig oppgave for primærkontakten var å bli godt kjent med omsorgspersonene, de gav derfor omsorgspersonene mye oppmerksomhet slik at de fikk et godt inntrykk av barnehagen.

4.4 Overgangsobjekt

4.4.1 Bruken av overgangsobjekter

Både Blomsten og Anker barnehage brukte overgangsobjekt. I Anker barnehage fikk barna ha overgangsobjektene i begynnelsen, så kuttet de ned etterhvert. Barna fikk lov til å ha dem når de skulle sove, men når barna hadde vært våkne en stund og ville leke så tok de overgangsobjektene bort. I Blomsten barnehage sier de at de ikke har overgangsobjektene noe særlig i fokus men at de er en del av barna. Barna får lov å ha overgangsobjektene med fordi de finner en trygghet i dem, og når barna er trygge i barnehagen prøver de gradvis å fjerne dem. De forklarte videre at overgangsobjektene også kunne virke hemmende i den forstand at det kan hindre dem i å inngå i lek med de andre barna, fordi de bare vil leke med for eksempel bamsen sin. I likhet med Anker barnehage fikk barna lov til å ha overgangsobjektene når de skulle sove. I Blomsten barnehage har de en regel om at barna får sitte på sofaen en stund med overgangsobjektene, men hvis barna vil ned på gulvet å leke må de legge dem bort. I Blomsten Barnehage presiserer de også at det er individuelt hvor lenge et barn trenger overgangsobjektene. Beate forklarte at matboksen kan være et slags overgangsobjekt, fordi om morgenen kan en se at det kan ødelegge dagen til et barn om de har fått matpakken sin i en pose istedenfor matboksen, dette er fordi matboksen er en måte å komme inn i hverdagen på.

4.4.2 "mitt hus"

Begge barnehagene lagde også hus på avdelingen, som de sa var et overgangsobjekt. Barna fikk lage sitt eget hus under tilvenningsperioden i begge barnehagene, omsorgspersonene fikk da beskjed i forkant av perioden at de måtte ta med bilder av familien. Barna og omsorgspersonene limer da på bilder av familien på et hus som er klippet ut på forhånd. Barnehagene henger opp husene i barnas høyde, slik at de kan se og peke på husene sine.

De forklarte også at hensikten med husene var at barna kunne gå og kikke på dem når de er triste eller hvis de savner familien sin. Husene kunne også være en trygghet for barna i den forstand at de har noen kjente fjes å kikke på. Birgitte fra Blomsten barnehage påpekte også at noen kunne bli veldig triste av å se på husene sine, for eksempel hvis barna har hatt en tøff avskjed med omsorgspersonene om morgenen, så kan barna bli veldig trist når de ser bilder av dem senere på dagen, da kommer den følelsen som barna følte om morgenen tilbake igjen.

4.5 Barnehage-hjem samarbeid

4.5.1 Barnehage-hjem samarbeid i forkant av barnehageoppstarten

I tillegg til å ha et foreldremøte der barnas omsorgspersoner fikk anledning til å prate og stille spørsmål til pedagogisk leder, hadde begge barnehagene oppstarts samtaler i løpet av den første uken av tilvenningen. Anker barnehage la her vekt på å bli kjent med hvilke verdier omsorgspersonene har og hvor lange dager de ser for seg at barna vil ha. I Blomsten barnehage har de et eget skjema som de ønsker at omsorgspersonene skal fylle ut, på skjemaet er det spørsmål blant annet om hva barnet har opplevd, og om barna eller omsorgspersonene sliter med noe som kan påvirke atferdsmønsteret til barna. I følge Birgitte fra Blomsten barnehage kan spørsmålene i skjemaet være veldig personlige, men det er frivillig å svare på dem.

4.5.2 Barnehage-hjem samarbeid underveis i tilvenningsperioden

Når det kommer til barnehage-hjem samarbeid underveis i tilvenningsperioden hadde Anker og Blomsten barnehage mye til felles. Begge barnehagene sa at tilvenningsperioden er en god måte å bli kjent med omsorgspersonene på, og at de var bevisste på å benytte muligheten til dette, slik at det lagde et grunnlag for videre samarbeid. Personalet benyttet tiden til å snakke med omsorgspersonene mens barna lekte med de andre barna. Birgitte fra Blomsten barnehage sa blant annet at den løse praten åpner opp for vanskeligere samtaler senere. Under tilvenningsperioden sendte også begge barnehagene meldinger til omsorgspersonene for å oppdatere dem om hvordan dagen til barnet gikk.

4.5.3 Omsorgspersonenes medvirkning under tilvenningen

Hverken Anker eller Blomsten barnehage la spesielt vekt på medvirkning fra omsorgspersonene. Anker barnehage var åpen for at omsorgspersonene kunne medvirke litt om de hadde et spesielt behov eller ønske. Informantene i Blomsten barnehage fortalte at dette ikke var noe de la spesielt til rette for, men at omsorgspersonene ikke ble tvunget til noe og at de bestemmer over sitt eget barn når de er der. I Anker barnehage fikk omsorgspersonene komme med tilbakemelding på tilvenningen gjennom et evalueringsskjema på nettet, i Blomsten barnehage hadde de derimot ingen evaluering av tilvenningen for foresatte.

5. Drøfting

I dette kapittelet skal vi drøfte funnene våre i lys av teori, for å svare på problemstillingen “hvordan kan barnehagepersonalet legge til rette for en trygg tilvenning ved barnehageoppstart?”. Vi har valgt å dele drøftingen inn i hovedkategoriene: Tilknytning og primærkontakt, tilvenning, overgangsobjekt og barnehage-hjem samarbeid.

5.1 Tilknytning og primærkontakt

Abrahamsen (2015, s.59) påpeker at hvert enkelt barn har ulike forutsetninger, men at de alle trenger den ”trygge basen” hos personalet i barnehagen. Dette må til for at barnet skal kunne stabiliseres følelsesmessig, og videre få et godt utbytte av tiden i barnehagen. Bowlby (referert i Smith 2002, s.15) definerer trygg base som den følelsesmessige beredskapen et barn har, dette er barnets utgangspunkt for utforskning og lek. I både Anker og Blomsten barnehage kan man gjennom våre funn se at de har et stort fokus på relasjonsbygging med barnet, når det starter i barnehagen for første gang. Alle informantene påpekte hvor viktig det er at alle barna har minst en person som de kan føle seg trygge på når de begynner i barnehagen, slik Abrahamsen (2015, s.59) også påpeker. Anette sa blant annet at “du er blitt barnets trygge base når barnet kommer til deg i sårbare situasjoner”. Anne sammenlignet trygg base med en ladestasjon, og beskrev det slik; “en ladestasjon er at du kan komme og sitte i fanget, få en god klem eller noe så enkelt som blikkontakt”. Drugli (2017, s.44) forklarer også at tilknytningspersonene vil fungere som en psykologisk ladestasjon som barnet kan gå til og fra.

Beate og Birgitte fortalte at for å skape en trygg base, må en være en sikker og pålitelig voksen som alltid møter barna med åpne armer. Beate sa også at for å være en trygg tilknytningsperson “er det viktig å ta seg god tid og bli kjent med barnet, slik at man forstår hva barnet vil, før det skjønner det selv”. Dette underbygges av Abrahamsen (2015, s.123), som hevder at dersom personalet klarer å se barnets tilknytningsatferd i lys av teori, vil det gjøre at personalet stiller sterkere til å kunne møte de yngste barna i barnehagen slik de trenger det. Videre forklarer Abrahamsen at når personalet mestrer å tolke barnets signaler, vil de kunne trygge og berolige barnet, og barnet vil oppleve å bli forstått. Drugli (2017, s. 48) hevder også at noen barn har en utrygg tilknytning til sine omsorgspersoner, dette kan føre til at barn får negative indre arbeidsmodeller. De indre arbeidsmodellene er påvirket

av erfaringene barnet har fått i samspill med sine omsorgspersoner. De barna som har negative indre arbeidsmodeller har opplevd at omsorgspersonene ikke har vært der for dem, enten psykisk eller fysisk, og de har heller ikke sett barnas signaler. Videre forklarer Drugli (2017, s.49) at de indre arbeidsmodellene til barna kan bli endret når de får nye samspillserfaringer med nye voksne. Det er derfor viktig at personalet er klar over dette, slik at man kan fange opp de barna med negative indre arbeidsmodeller og bidra til å bedre utviklingen deres, med å vise dem god omsorg. I lys av det Abrahamsen og Drugli sier kan vi se at det er viktig at personalet er bevisste på hvordan de opptrer sammen med barna, og at de tilnærmer seg barna på en slik måte at barna føler seg trygge med dem, slik at barna senere kan bruke personalet som sin trygge base.

For å jobbe med tilknytning til ettåringene, hevder Broberg (2014, s.59) at man er nødt til å fokusere på de følelsesmessige relasjonene, og den psykiske og fysiske tilgjengeligheten man har til barnet. I følge Broberg viser dette at det er et stort behov for at barna får tildelt primærkontakt ved barnehageoppstart. Våre informanter fra Blomsten og Anker barnehage deler dette synet med Broberg, da begge barnehagene praktiserer bruken av primærkontakt. Alle informantene var enige om at primærkontakt er en viktig del av den trygge tilknytningen når et barn begynner i barnehagen, og at det er lettere for et barn å føle seg trygg når det bare har en person å forholde seg til i begynnelsen. I rammeplanen (1996) står det beskrevet at: "Primærkontakten er til stede når barnet kommer og tar imot barn og foreldre. Han/hun har ansvaret for at barnet følges tett opp daglig i tilvenningsperioden og at overgangen fra hjemmet til barnehagen ikke oppleves som et brudd, men som en utvidelse av mulighetene for kontakt og nye erfaringer" (Barne- og familiedepartementet). Alle informantene våre mener at primærkontaktens oppgave er å skape en trygg tilknytning til barnet, og at det er primærkontaktens ansvar at denne tilknytningen oppstår. Fagereng (2015, s.49) hevder også dette, og mener at målet er at primærkontakten skal bli barnas trygge base, slik at det blir lettere for barnet når det skal skilles fra omsorgspersonene. Samtidig påpeker Beate at hele personalet på avdelingen må jobbe for å bli kjent med alle barna, dette synet deler hun med Broberg (2014, s.33). Broberg påpeker at barnet blir ekstra sårbart om barnet kun har oppnådd tilknytning til en ansatt på avdelingen, dette kommer til syne dersom primærkontakten, som er barnets trygge base, for eksempel blir borte fra avdelingen ved pauseavvikling.

Fagereng (2015) anbefaler ikke at primærkontakten har for mange barn om gangen. I både Anker og blomsten barnehage følger de denne tankegangen, i begge barnehagene har én primærkontakt maks tre barn hver. Anette sa at grunnen til dette var for å sikre at hvert barn fikk den oppmerksomheten som de trenger, slik at de kan få en trygg start i barnehagen. Dette underbygges av det Fagereng (2015, s.49) påpeker, at det er lettere å sette av god tid til hvert barn, og sikre at de får en trygg og myk start i barnehagen, om primærkontakten har få barn å forholde seg til.

For at primærkontakten ikke skulle være ukjent for barnet, sendte de i Anker barnehage ut bilde av primærkontakten før barnet begynte i barnehagen, dette hevder også Drugli (2017, s. 138) at kan virke positivt for barna når de skal starte i barnehagen. I blomsten barnehage derimot, var de skeptiske til dette, de ville ikke sende ut bilde av primærkontakten i forkant i tilfelle det skulle bli noen endringer. Her kan vi se at det både er positive og negative sider med å sende ut bilde av primærkontakten på forhånd, men dette er noe som hver enkelt barnehage må bestemme selv.

Informantene våre var alle åpne for barns medvirkning med tanke på primærkontakten. På avdelingen i Anker barnehage hadde de likevel aldri opplevd et behov for å endre primærkontakten til et barn, da de hadde stort fokus på at det er primærkontaktens ansvar å oppnå en relasjon. Denne måten å tenke på samsvarer med det Drugli (2018, s.13) påpeker, hun skriver at forskning viser at dersom man legger til rette for at det skal oppstå en tilknytning mellom barn og ansatt, vil det gjøre det. På avdelingen i Blomsten barnehage har de opplevd at noen barn har trengt å endre primærkontakt. Fagereng (2015, s.50) hevder at det kan skje at et barn ikke knytter seg til den utdelte primærkontakten og at dette må respekteres, hun understreker at barns beste er alltid det viktigste. Dette viser at det er viktig at man som barnehagepersonale er observante på barnets tilknytning, slik at vi kan se om barnet oppnår den tilknytningen som blant annet Bowlby (referert i Abrahamsen, 2015) presiserer at er så viktig i barnets første leveår.

5.2 Tilvenning

I følge Abrahamsen (2015, s.59) trenger barna en bli-kjent-periode, hvor de kan bli kjent med personalet på avdelingen, som i følge Winnicott (referert i Abrahamsen, 2015) må skje i nærvær av en omsorgsperson. Alle barnehager har en tilvenningsperiode når et nytt

barn begynner i barnehagen, men hvordan de organiserer dette er ulikt fra barnehage til barnehage. Både Anker og Blomsten barnehage praktiserer samme tilvenningsmodell. De tre første dagene er omsorgspersonene til stede hele perioden barnet er i barnehagen, og de oppfordret omsorgspersonene til å ha kortere dager i tilvenningsperioden. Dette samstemmer med det Winnicott (referert i Abrahamsen, 2015, s.59) kaller “the world in small doses”, som vil si at rollen til barnehagepersonalet og omsorgspersonene er å hjelpe barna til å best mulig håndtere små mengder engstelse og ubehag. Den fjerde og femte dagen trekker omsorgspersonene seg litt mer ut, for eksempel etter frokost. Begge barnehagene påpekte at omsorgspersonene måtte være tilgjengelige om det skulle oppstå noe, og at personalet ikke strevde med barnet om det for eksempel skulle være noe problemer med leggingen. Denne modellen har likhetstrekk med Jåttå-modellen som Drugli (2017, s. 136) refererer til i fagboken “Liten i barnehagen”. Begge barnehagene praktiserer fem dagers tilvenning, de ønsker også å tilrettelegge dersom et barn trenger lenger tid på å bli trygg på avdelingen. Dette samsvarer med det Drugli skriver om Jåttå-modellen. I Anker barnehage legger de også vekt på at omsorgspersonene skal delta i de hverdagslige rutineene til barnehagen, noe det også er et fokus på i Jåttå-modellen. En studie viser at det kun er 5% av barnehagene i Norge som praktiserer fem dagers tilvenningsperiode, både Anker og Blomsten barnehage praktiserer tilvenningen på denne måten.

I følge Broberg (2014) har tilvenningen tre formål. Det første målet er at barnet skal bli vandt til barnehagens miljø. Dette gjør informantene ved å gradvis integrere barna i barnehagens hverdag. I Blomsten barnehage gjør de dette ved å ha stort fokus på tilvenningen i hele august, hvor de bare fokuserer på at barna skal bli kjent med rutineene på avdeling. Både Anker og Blomsten barnehage har besøksdager før barna begynner i barnehagen. I Anker barnehage får barna komme og leke i barnehagen og se hvordan de har det på den avdelingen de skal begynne på. I Blomsten barnehage inviterer de barna og omsorgspersonene til sangsamlinger, to - tre ganger før de skal ha tilvenning. Informantene mente at å introdusere barna til barnehagen, og vise dem hvordan de har det vil føre til en gradvis tilnærming. Begge barnehagen oppfordrer også omsorgspersonene til å komme med barna å leke i åpningstiden eller på ettermiddagen, slik at de kan bli godt kjent med utearealet og personalet i barnehagen. Det andre målet er at barnet skal få minst en trygg tilknytning til en ansatt på barnets avdeling. I begge barnehagene får barna tildelt en primærkontakt, og målet er at primærkontakten skal bli barnets trygge base. Det tredje

målet med tilvenningen er at barnet skal klare seg i barnehagen uten at omsorgspersonene er til stede. Dette forutsetter at barna klarer å knytte seg til primærkontakten, og senere til de andre som jobber på avdelingen. Dette understreker også Fagereng (2015, s.49), som sier at målet for primærkontakten er å bli barnets trygge base, slik at det blir lettere for barnet når det skal skilles fra omsorgspersonene. I Anker barnehage fokuserte de på å gjøre ting slik som omsorgspersonene gjorde det hjemme, og ønsket å adoptere det så godt som mulig, slik at det ikke ble en for stor overgang for barnet, Anette forklarte også at det kunne være en måte å få barna til å føle seg trygge. I begge barnehagene la de stor vekt på å bli kjent med omsorgspersonene i tilvenningsperioden, noe som Winnicott (referert i Abrahamsen, s.33) påpeker at er viktig for at barna lettere skal føle seg trygge i de nye omgivelsene, og som igjen gjør det lettere for barna når de skal skilles fra omsorgspersonene.

I følge Fagereng (2015 s.19-20) bør man under tilvenningen unngå for mange planlagte aktiviteter, og heller fokusere på at barna skal få bli kjent med barnehagen, dette inkluderer blant annet at barnet får bli kjent med personalet, avdelingen, leker, og barnehagens uteområde. Dette samsvarer med måten Blomsten barnehage valgte å gjennomføre august måned på deres avdeling. I hele august hadde de fokus på tilvenningen og at barna skulle få komme inn i avdelingens dagsrytme. For å få til dette følger de samme rutiner hver dag og velger bort arrangerte aktiviteter for barna, de hadde heller ingen møter i denne perioden. Anker barnehage valgte å tilpasse pausene sine etter barnas behov, for eksempel dersom et barn våknet under pauseavviklingen til primærkontakten, så valgte de å avbrytes pausen og gå ned på avdelingen for å være med barnet. Både Anker og Blomsten barnehage ser på det å bli kjent med barnet som det viktigste under tilvenningen og da kan man se at blir det naturlig at de velger bort arrangerte aktiviteter, da det tar fokuset delvis bort fra barna.

5.3 Overgangsobjekt

5.3.1. Bruken av overgangsobjekter

I Blomsten barnehage forklarte de at overgangsobjektene er en del av barna, og at de får lov til å ha overgangsobjektene fordi de finner en trygghet i dem. Abrahamsen (2014, s.76) påpeker også dette, og mener at barna vil kunne finne trøst og indre ro gjennom å benytte

seg av overgangsobjekter. Winnicott (referert i Fagereng, 2015 s.27) hevder at “overgangsobjektene fungerer som symboler på den kroppslige nærheten de har opplevd sammen med foreldrene som har sin spesielle lukt, smak og berøringsopplevelse”. Abrahamsen (2014, s.75) påpeker at gjenstandene hjemmefra får en evokativ funksjon, som vil si at de vekker minner til live hos barna. Dette kan vise at barna, slik som Blomsten barnehage forklarte det, finner en trygghet i overgangsobjektene. Overgangsobjektene kan være for eksempel, et kosedyr, en smokk, et leketøy eller noe annet som minner barna om hjemmet. Begge barnehagene var enige om at barna skal få lov til å ha overgangsobjektene så mye som de trenger i begynnelsen, men at de kutter ned på bruken av dem etterhvert. I både Anker og Blomsten barnehage får de lov til å ha overgangsobjektene når de skal sove, men når de har våknet og er klar for å leke med de andre barna, må overgangsobjektene legges bort. Beate påpekte, i likhet med Abrahamsen (2010, s.37) at matboksen også kan være et overgangsobjekt, og Beate forklarte at på morgenen kan de se at det kan ødelegge dagen til et barn om det har fått matpakken sin i en pose istedenfor matboksen. Videre forklarte Beate at matboksen kan være en måte å komme inn i hverdagen på, fordi det første barna gjør når de kommer i barnehagen er å spise frokost.

5.3.2. «Huset mitt» - et overgangsobjekt

Winnicott (referert i Abrahamsen, 2014, s.75) har en teori om overgangsobjekter, som går ut på at dersom et barna skal klare seg gjennom en hel barnehagedag, må det klare å holde på de “indre bildene” av omsorgspersonene. Vi kan tenke oss at huset mitt vil bidra til å holde disse “indre bildene” i live.” Huset mitt” er et overgangsobjekt som det i dag er vanlig å ha i barnehagen. Det er normalt at personalet informerer omsorgspersonene om at de skal lage dette, slik at de kan ta med seg bilder av for eksempel barnet, omsorgspersonene, husdyr, favorittleker eller andre ting eller mennesker som barnet er glad i (Fagereng, 2015, s.27). Begge barnehagene praktiserte dette, og lagde hus sammen med barna under tilvenningsperioden. For å lage huset var omsorgspersonene med å lime bildene på et ferdig utklippet hus. Etter at barna hadde laget huset ferdig, hengt personalet det opp i barnas høyde, slik at barna kunne se på husene sine i løpet av barnehagedagen, dette påpeker også Fagereng (2015, s. 27) at er viktig. Informantene våre virket bevisste på valgene de tok i forhold til barna og overgangsobjektet “huset mitt”, dette kan vi se gjennom at de tilpasset avdelingen til barnas interesser og behov, som gjør at barna var

med på å påvirke den pedagogiske virksomheten (Johansson, 2016, s.59). Fagereng (2015, s.27) presiserer at “huset mitt” vil representere barnets trygge base, og at det vil kunne være til hjelp når barnet trenger trøst, eller savner familien sin. Birgitte hadde likevel observert at noen av barna kunne bli veldig triste av å se på huset sitt, for eksempel om barnet hadde hatt en tøff avskjed med omsorgspersonene om morgenen, hun hevdet at følelsene fra morgenen kunne komme tilbake ved å se på bilder av omsorgspersonene. I forhold til det som Birgitte sier kan vi se at det både er positive og negative sider med “huset mitt”, men ut i fra informasjonen som vi fikk fra informantene våre og teorien rundt det, virker det som at dette overgangsobjektet gir større fordeler enn ulemper for barna. Et tiltak for å gi “huset mitt” bedre assosiasjoner for barna, kan være at man regelmessig tar med ett og ett barn til huset og ser på det sammen med dem og prater om familien. I følge Winnicott (referert i Abrahamsen, 2015, s. 141) er det ikke overgangsobjektene i seg selv som er det viktigste, men hvordan barnet velger å bruke det i forbindelse med å bli mer selvstendig.

5.4 Barnehage-hjem samarbeid

I følge Glaser (2018, s.17) er det viktig at barnehagepersonalet anerkjenner at omsorgspersonene er forskjellige, og at de er ressurser for barna sine. Det at barnehagepersonalet skal bruke omsorgspersonene som en ressurs for sine barn så vi at de praktiserte i begge barnehagene, i form av at de har oppstartsamtaler i løpet av den første uken. I Anker barnehage la de vekt på å bli kjent med hvilke verdier omsorgspersonene hadde, og hvor lange dager de så for seg at barna ville ha. I Blomsten barnehage hadde de et eget skjema som de ønsket at omsorgspersonene skulle fylle ut, her var det spørsmål som blant annet handlet om hva barnet hadde opplevd og om barna eller omsorgspersonene slet med noe som kunne påvirke barnets atferdsmønster. De påpekte at spørsmålene i dette skjemaet var veldig personlige, derfor var det frivillig å svare på dem. I følge Fagereng (2015, s.88) er hensikten med en oppstartsamtale at den pedagogiske lederen skal få nyttig informasjon om barnet, slik at det blir lettere å bli kjent med barnet. Både Anker og Blomsten barnehage forklarte at det var viktig å bli kjent med foreldrene, slik at de kunne legge til rette for at barnet fikk en så god start i barnehagen som mulig. Videre sier Glaser (2018, s.17) at det er grunnleggende for et godt samarbeid med hjemmet å anerkjenne omsorgspersonene, og hvis de klarer å opprettholde en slik holdning overfor omsorgspersonene kan den vanskelige samtalen bli lettere å håndtere. Dette påpekte også

Birgitte som sa at ved å snakke med omsorgspersonene og prøve å bygge opp en god tone dem imellom, kunne det åpne opp for de vanskelige samtalene senere.

I tillegg til en oppstartsamtale inviterte begge barnehagene omsorgspersonene til et foreldremøte før tilvenningsperioden. På foreldremøtet fikk omsorgspersonene mulighet til å stille spørsmål som de lurte på, og de pedagogiske lederne fra hver avdeling var til stede for å svare på spørsmålene deres, de fikk også informasjon om tilvenningsperioden og grunnleggende ting som de burde vite før barnet deres begynner i barnehagen. Drugli (2017, s. 138) hevder at å ha et foreldremøte i forkant av tilvenningsperioden, vil øke sjansen for at tilvenningsperioden blir bra. Hun sier også at både foreldremøte og god skriftlig informasjon er enkle grep som vil gjøre omsorgspersonene trygge, noe som igjen vil påvirke barna positivt. Videre snakker Drugli om at det er viktig å gi foreldrene informasjon om hvor viktige de er under tilvenningsperioden og hva som er deres rolle, Beate sa også noe om dette, hun forklarte omsorgspersonene hva som var forventet av dem og hva omsorgspersonene kunne forvente av barnehagepersonalet.

I følge Drugli (2018, s.17) er det viktig at man jobber aktivt for et godt barnehage-hjem samarbeid, og at barnehagepersonalet bruker de uformelle situasjonene som hente-og bringe situasjon til å bli bedre kjent. Både Anker og Blomsten barnehage brukte tilvenningsperioden som en god måte å bli kjent med omsorgspersonene på, og de var bevisste på å benytte denne muligheten, slik at de kunne danne et grunnlag for videre barnehage-hjem samarbeid. Glaser (2018, s.69) presiserer at det er viktig å ha et godt samarbeid med hjemmet med tanke på barna, når omsorgspersonene opplever at samarbeidet med barnehagen er bra, vil dette påvirke barnet trivsel og utvikling positivt. Dette understreker også Drugli (2018, s.17), som hevder at om man jobber med relasjonen mellom barnehagepersonalet og omsorgspersoner, vil dette videre kunne føre til at relasjonen til barnet blir positivt påvirket, og vil gjøre at man enklere kan forstå barnets behov i barnehagen for å kunne jobbe for barnets beste.

I rammeplanen står det at “samarbeidet skal sikre at foreldrene får medvirke til den individuelle tilretteleggingen av tilbudet”. I følge Glaser kan vi si at medvirkning innebærer at omsorgspersonene har rett til å bli tatt på alvor, rett til å delta og at de kan bidra til endringer. Hverken Arken eller Blomsten la noe spesielt vekt på medvirkning

fra omsorgspersonene, mer enn at de fikk medvirke gjennom foreldrerådets arbeidsutvalg (FAU). I barnehageloven står det skrevet at omsorgspersonene skal få medvirke, og for å sikre dette skal hver barnehage ha et foreldreråd og et samarbeidsutvalg (Lov om barnehager §4). Barnehagene er altså lovpålagt å ha dette.

6. Avslutning

I lys av teori og informasjon fra informantene våre har vi utforsket problemstillingen; “hvordan kan barnehagepersonalet legge til rette for en trygg tilvenning ved barnehageoppstart?

Det er mange ting en må tenke på for at barn skal få en trygg og god oppstart i barnehagen. Det er viktig at barnehagepersonalet er bevisste på hvordan de opptrer sammen med barna, og at de tilnærmer seg barna på en slik måte at barna føler seg trygge på dem. Når et barn begynner i barnehagen er det viktig at det får utdelt en primærkontakt, primærkontakten bør ikke ha for mange barn om gangen for å sikre at hvert barn får den oppmerksomheten som det trenger. Målet til primærkontakten er at de skal bli barnets trygge base, noe som er essensielt for at barnet skal føle seg trygg i barnehagen. Barnehagepersonalet bør ha god kunnskap om barns tilknytningsatferd, slik at de kan møte de yngste barna på best mulig måte. Gjennom informasjon fra informantene har vi sett at det er for barnas beste at de får lov til å ha med seg overgangsobjekter i barnehagen, barna finner en trygghet i overgangsobjektene, fordi det er noe som minner dem om hjemmet og omsorgspersonene. For at tilvenningsperioden skal bli så god som mulig er det også viktig at avdelingen har forutsigbare rutiner og at de har de strukturelle rammene på plass. En tilvenningsperiode må tilpasses etter hvert barn, noen barn trenger lengre tid enn andre. For at barna skal få en trygg tilvenningsperiode må barnehagepersonalet samarbeide godt med omsorgspersonene, når barna ser at omsorgspersonene trives vil dette også påvirke barnas trivsel positivt. Det er viktig at barnehagepersonalet ser på omsorgspersonene som ressurser for sine barn i tilvenningsperioden. Vi vil også påpeke at for å kunne legge til rette for en trygg tilvenning ved oppstart i barnehagen, er det viktig med kunnskap om de yngste barna, og kunne anvende denne kunnskapen i praksis.

I løpet av praksisperiodene våre gjennom utdanningen, har vi erfart at det ikke er alle barnehager som har like stort fokus på tilvenning som de barnehagene vi har intervjuet. Som vist til tidligere i oppgaven var det en studie i Norge hvor 48% av alle barnehagene deltok, studien viste at det kun var 5% av barnehagene i Norge som gjennomførte en tilvenning på en uke. Funnene i oppgaven gir ikke et representativt bilde på “*Hvordan barnehagepersonalet kan legge til rette for en trygg tilvenning ved barnehageoppstart*”

7. Litteraturliste

Abrahamsen, G. (2015). *Tilknytningsbaserte barnehager* (1.utg). Oslo: Universitetsforlaget

Abrahamsen, G. (2010). Tilvenningsperioden - en balansekunst for store og små. *Barnehagefolk*, 26(2), 31-39

Barne- og familiedepartementet (1996). *Rammeplan for barnehagen*. Oslo: Barne- og familiedepartementet

Bergsland, M. D. & Jæger, H. (2018). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen* (1. utg). Oslo: Cappelen Damm

Broberg, M., Hagstrøm, B., Broberg, A., (2014). Tilknytning i barnehagen. Hva betyr trygghet for lek og læring? Oslo: Cappelen Damm AS

Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Drugli, M. B. (2010). *Små barn og tilknytning*. *Barnehagefolk*, 26(2), 21-27

Drugli, M. B. (2017). *Liten i Barnehagen*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Drugli, M. B. (2018). *Dette vet vi om barnehagen: Gode rutinesituasjoner*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Fagereng, K. M. (2015). *Velkommen til barnehagelivet, oppstart og tilvenning for barn og voksne* (1.utg.). Oslo: Kommuneforlaget

Glaser, V. (2018). *Foreldresamarbeid* (2.utg). Oslo: Universitetsforlaget.

Haugen, S., Løkken, G. & Rothle, M. (2014). *Småbarnspedagogikk* (2.utg). Oslo: Cappelen Damm

Johansson, E. (2016). *Små barns læring*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Kunnskapsdepartementet (2017). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Oslo: kunnskapsdepartementet

Løkken, G. & Søbstad, F. (2017). *Observasjon og intervju i barnehagen*. (4 utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Smith, L. (2002). *Tilknytning og barns utvikling*. Kristiansand: Høyskoleforlaget

8. Vedlegg 1 – intervjuguide

Tilknytning:

- Hva tenker du er en trygg tilknytning?
- Kjenner du til begrepet trygg base(bowlby)? hva betyr dette for deg?

Tilvenning:

- Hva legger du i begrepet tilvenning?
- Hvilke forberedelser gjør dere før en tilvenningsperiode for de yngste?
- Har dere noen form for besøksdag eller foreldremøter i forkant av tilvenningen?
Hvorfor, hvorfor ikke?
- Hvordan ser tilvenningsperioden ut på avdelingen deres?
- Hvor lenge tenker du at foreldrene bør være med? hvorfor?
- Hvordan bør dette foregå og når og hvordan skal foreldrene trekkes ut?

Primærkontakt:

- Bruker dere primærkontakt?
- Hvordan fordeler dere primærkontakter?
- Hvilke oppgaver har primærkontakten?
- Hvordan vet barna hvem som er deres primærkontakt? (blir de gjort kjent med personen før de kommer i barnehagen)
- Er dere åpne for endring av primærkontakt underveis? (har dere noen gang opplevd å måtte bytte?)

Overgangsobjekt:

- Bruker dere overgangsobjekt? Hvorfor, hvorfor ikke?
- Hvordan bruker dere overgangsobjektene og hvor lenge har de tilgang på dem?
- Lager dere noen former for overgangsobjekter på avdelingen?

Foreldresamarbeid (barnehage-hjem samarbeid):

- Hva gjør dere for å oppnå et godt samarbeid med hjemmet før tilvenningsperioden?
- Hva gjør dere for å oppnå et godt samarbeid med hjemmet underveis i tilvenningsperioden?
- Hvordan får foreldrene medvirkning under tilvenningsperioden?
- Bruker dere noe form for evaluering etter hver tilvenningsperiode? Får barnets omsorgspersoner uttale seg om dette?